Ա Ղ Օ Թ Ե Ն Ք

ԱՆՑԵԱԼԸ ՊԷՏՔ Է ՎԵՐԱԿԱՆՔՆԵԼ

ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՅԱՐՈՒՑԵԱԼԻՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ա Ղ Օ Թ Ե՛ Ն Ք

Ի խորոց սրտէ աղօթենիք Աստուծոյ: Անխա՛խտ հաւատովք ու անկապտելի զօրութեամբ աղօթենիք Հա՛յր Աստուծոյ որպէսզի մեզի շնորհուած գիտակցութիւնը միաձուլուի Իր գիտակցութեան հետ:

Հաւատովք վերակենսատրուած, երկրէ երկինք և հողայնութենէ դէպի հոգեղէնի՛ վերուղղենիք մեր մտածումները և մտահոգութիւնները, մեր ուրախութիւնն ու փառաբանութիւնը, մեր շնորհակալութիւնը և երախտագիտութիւնը: Խօսի՛նք բարձրաձայն մեր Արարիչին հետ, որպէսզի աղօթքը դառնայ մեր հանապազօրեայ սնունդը:

Աղօթելով Աստուծոյ կը հաստատենիք Անոր գերիշխանութիւնը մեր հոգիներէն ներս ու կը վանենիք կասկածն ու անսուրբ մտածումները մեր սրտերէն: Աղօթքը՝ այդ սրբազան վայրկեանն է մարդկային կեանքին մէջ, երբ ան իր սիրտը և իր կամքը կը բերէ Աստուծոյ որպէս կենդանի զոհ:

«Հայ երգն ու հայերէն աղօթքը անբաժան են իրարմէ: Մէկը սրտէն է տաճուկ շունչով, միւսը կը նմանի արցունքի»:

Վսեմ բանաստեղծութիւն և Աստուծոյ հետ մտերմիկ հաղորդութիւն է Նարեկի "Մատեան Ողբերգութեան"ը:

Նարեկացիի Աստուածը, ո՛չ միայն հեռու ըլլալով հանդերձ մերձենալի է, այլ ուրեմն մօտեցող, Ինքզինքը մատուցանող է աղօթողին:

Նարեկացիի գերագոյն բաղձանքը Աստուծոյ նմանիլ և միանալ է. բանի որ կը հաւատայ, թէ առանց նմանելու չի կրնար միանալ:

Լոյսի երգիչ՝ Ս.Ներսէս Շնորհալի ներհայեաց բանաստեղծը նաեւ անզուգական աղօթասաց է իր "Հաւատով Խոստովանիմ"ով:

Յիսուս Քրիստոս աղօթքով սկսաւ Իր առաքելութիւնը (բառասուն օր անապատին մէջ ծոմապահութեամբ): Աղօթքով շարունակեց Իր բարոզութիւնները, հրաշագործութիւնները և սրբազան աշխատանքները:

Աղօթքի վսեմ նուիրական մէկ պահուն Գեթսեմանիին մէջ յանձնեց Իր կամքը Հօր առաջնորդութեան: Խաչին վրայ՝ աղօթքո՛վ յայտնաբերեց Աստուծոյ սէրը ըսելով.

«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ չեն գիտեր թէ ի՛նչ կ՛ընեն»:

Աղօթքը արտաքին օրէնքի և մեքենայութեան կերպարանքը ստանալու չէ: Աղօթքը հոգիին տենչն է դէպի վսեմը, սուրբը, գեղեցիկը, դէպի Աստուած: Աղօթքը՝ հողաշէն մարդու աստուածաշունչ արտայայտութիւնն է: Հոգեկան զօրեղ տենչի, սբանչացման, վշտի, Մեծ Զօրութեան առաջ, որ աղօթողին համար կենդանի է, կատարեալ և պատրաստ օգնելու:

Աղօթքը կ՛արժանանայ իր լման զօրութեան, երբ աղօթող անձը հրաժարի բոլոր պիղծ մտածումներէ և անմաքուր խորհուրդներէ սրբութեամբ, ներողամտութեամբ և անձնուրացութեամբ:

Երբ հոգեկան գեթսեմանիի պարտէզին մէջ ի՛նքն ալ յանձնէ իր անձնակեդրոն կամքը Աստուծոյ բարի առաջնորդութեան, նման Քրիստոսի: Զմոռնանք, որ Հայ Գրերը աղօթքի և տեսիլքի արդիւնք են:

Կարելի չէ՛ ժխտել հասարակած աղօթքի դաստիարակչական մեծ նշանակութիւնը և միասնական աղօթքի ներհայեցողական ուժազդեցութիւնը: Որքա՜ն կարիքը կայ ներկայիս աղօթակից և ուխտակից հաւա-

տացեալներու: Ակա՛նջ տանիմ եթերին մէջի Ջայնին ու գործակցի՛նիս Աստուծոյ հետ: Ըլլանիմ հանդիսատես սուրբերու աղօթքին ու անոնց հոգեկան յափշտակութեան, սակայն չմնանիմ միայն կրաւորական հանդիսատեսներ:

Դառնանիմ աղօթող միջնորդները տանջահար ժողովուրդներու և հիւանդներու: Աստուած կարիքը ունի միջնորդ և բարեխօս աղօթողներու: Աղօթքի պահուն, մենիմ հոգեպէս, ներկայ կը զգանիմ մենիմ զմեզ ճգողական Սիրոյ մը Ներկայութեան, ուր մեր ճայնական աղօթքը կամ լուռ բառերը կ՛ուղղուին Հայրակա՛ն Անճնաւորութեանը: Աղօթքի պահուն Անմերճենալին և Անընմբռնելին կը դառնայ սիրող ու խնամող Անճնաւորութիւնը և հասկնալի ճանաչողութիւն, ուր Արարիչը կը գործակցի մարդ արարածին հետ շարունակելու համար Իր ստեղծագործ և բարի խնամակալութիւնը մարդոց մէջ:

Միայն աղօթքո՛վ մարդ արարած կրնայ գործակցիլ Աստուծոյ հետ ու դառնալ սպասաւորը յաւերժ Բարի Գթութեան: Այդ վսեմ և սուրբ Ներկայութեան լսելի կամ անմռունչ բառերով բերելու ենիմ մեր սիրելի հիւանդները, յիշելով իւրաքանչիւրը իրեն անուններով և ցաւերով:

Ներկայացնել զիրենիմ սուրբ Յարաբերութեան և Հաղորդութեան:

Այդ սուրբ Ներկայութեան, մենիմ՝ աղօթողներս որպէս հողաշէն կամուրջ, միջնորդները կը դառնանիմ Աստուծոյ ու մարդոց:

Հաւատացեալի մը մտերմութիւնը և բարեկամութիւնը Աստուծոյ հետ զինիմ կրնայ դարճնել միջնորդ և կամուրջ օգնելու իր ընկեր մարդ արարածին:

"Բարի Սամարացի"ի առակին մէջ, Աստուած երկինքէն հրեշտակ մը չղրկեց օգնելու համար արկածեալ վիրաւորին, այլ՝ մարդ ընկեր մը:

Մարդկային արարած մը, որուն հոգիին մէջ վառ էր աստուածային ներկայութիւնը և գիտակցութիւնը: Սամարացին աղօթո՛ղ մարդ մըն էր, աստուածային հոգեխառնութեամբ խորհրդաւորուած անճ մը: Ան դարճաւ միջնորդ մարդկային կամուրջը, օգնելու համար մարդ արարածին, որ գերագոյն ստեղծագործութիւննն է Աստուծոյ բարի կամքին:

Այս վսեմ աշխատութեան (բարեխօսութեան, միջնորդութեան, կամուրջ մը դառնալու) սպասաւորութի՛ւննն է, որուն կանչուած է իւրաքանչիւր հաւատացեալ: Այս կոչումը, այս միջնորդութիւնը կարելի է մի միայն աղօթքով և Աստուծոյ հետ յարաբերելով ստանալ:

Աստուծոյ հետ հաղորդուելով, յարաբերուելով ի յայտ պիտի գայ ֆո՛ւ ուրոյն ինքնութիւնդ: Անոր լոյսին և սրբութեան պայծառութեան մէջ, դուն ինքդ պիտի լուսաւորուիս պիտի սրբամաքրուիս ու դառնաս արժանի: Աստուծոյ փնտռածը հաւատարի՛մ սպասաւորներ են, որոնք պիտի դառնան գործակիցներ տիեզերքի գերագոյն Արարչին: Այս վսեմ պաշտօնը ֆուէարկութեամբ չէ՛, այլ անուանութեամբ՝ կոչումով: Հետեւտաբար. Աղօթե՛նիք, ուխտե՛նիք ու նուիրենիք մեր անճերը (մարմինները).

«Իբրեւ պատարագ կենդանի, սուրբ և աստուածահաճոյ,
ա՛յդ է ճեր (մեր) բանաւոր պաշտամունքը»--Հռոմ. ԺԲ.1:

Կայ՞ արդեօք աւելի վսեմասլաց և հոգեհմայ պաշտօն, նպատակ կամ իմաստ ապրելու և գոյատեւելու այս աշխարհին մէջ:

Յունիս 25, 1993
Թորոնթօ

ԱՆՑԵԱԼԸ ՊԷՏՔ Է ՎԵՐԱԿԱՆՔՆԵԼ

Յիսուս Քրիստոսի Ս.Ծնունդը անցեալի վրայէն աւելի ապագայի՛ տեսութիւնները ցոյց կու տայ: Երբ խառն, շփոթ կացութիւն տիրէ, երբ յուսալքումներ և բաղաբական շեղումներ տեղի ունենան և երբ Բացարձակի և բարոյականի գաղափարը յարաբերական դառնայ, պարտ ենք դիմել անցեալի անմահ և թելադրիչ էջերուն որպէսզի խառնուղիին ընդմէջէն ունենանք հիմնուղի և առողջ մտածողութիւն:

Գրեցէ՛ք և աւելցուցէք, ոչ թէ տպուած թուղթի, այլ ձեր հոգիներո՛ւն մէջ այն ապրումները, որոնք ձեր ներսը, ձեր ժողովուրդին անցեալին մէջ կը գտնէք ձեր ներկայի՛ն համար: Ինչ որ գեղեցիկ և կենդանի եղած է անցեալին մէջ, չի հիննար: Լեզու մը՝ կրնայ գործածական ըլլալէ դադրիլ, բայց եթէ ունի գեղեցկութիւն, զայն կը պահէ միշտ, և անկից միշտ դասեր ու վայելքներ կը մնան բաղելիք:

«Մենք կա՛մ կարօտով կը նայինք անցեալին կամ ալ կ՛ապրինք ակնկալութիւններով (երազով մը) ապագայի մը որուն մէջ, մեզի կը թուի, թէ կեանքը իրապէս պիտի սկսի: Մինչդեռ ներկան, այսինքն մեր կեանքը ինչպէս որ է, կը վատնուի այս ապարդիւն երազներուն և ափսոսանքներուն մէջ»--Հայր Ալեքսանտր Էլխանինով Ռուս Ուղղափար Քահանայ (1881-1934):

Մենք մոռցած ենք, որ ներկայի իրական կեա՛նքը անցեալի գեղեցիկ արմատներո՛ւն վրայ հիմնուած է: Մենք, ինչպէս անցեալին, այսօր կարիքը ունինք, նո՛ր, ո՛չ նորելուկ Նարեկացիներու և Շնորհալիներու, որոնք մեզի ցոյց պիտի տան նորածաւ աստղ-տեսիլքներ:

Անցեալի, մեր անանուն վկաները, որոնք գիշերները լուսցուցին և իբրեւ հոգեւոր ժառանգութիւն մեզի կտակեցին բազմադարեան մշակոյթին անկորնչելի գանձերը:

Ներկայ ցեղային անգիտութեան ու անտարբերութեան ապրելակերպին մէջ պիտի պարտուինք մեզ բնորոշող բոլոր ազգայի՛ն յատկանիշներէն ու վերածուինք անգոյն և անձեւ խառնիճաղանճ բազմութեան մը: Որովհետեւ զէնքերն ու անթիւ գումդերը չե՛ն, որ կը կազմեն երկրի մը բախտը, այլ ժողովուրդի մը միտքը լուսաւորող հիմնարկութիւնները, որոնց լուսաւոր արմատները կու գան վաղ անցեալէն:

Հակակրօն մտաւորականներ, քրիստոնէական կրօնին դէմ մղուած պայքարին մէջ, առժամեայ յաջողութիւններ կրնան ունենալ, բայց երբեք պիտի չկարողանան ժողովուրդներու մէջէն արմատախիլ ընել կրօնի զգացումը և հաւատքի մարմաջը...:

Հայրենասէր անձ մը փլատակներուն մէջ կը տեսնէ իր ցեղին արմատները, պայքարամարտի և գոյատեւութեան դիւցազնութիւնները և աննահանջ ու լուսաճաճանչ ապագան:

Հայը սնած է իր հաւատքին (քրիստոնէական) արմատներով աւիշով, ու բաղած իր Փրկիչին Քրիստոսի՛ ոտնահետքերուն լոյսով:

Հայը ամէն անգամ երբ մտածէ "իմ անցեալի", ծագումին, ազգային արմատներուն,հոն կը տեսնէ իր անվեհեր պապերուն նուիրումն ու

անձնազոհութիւն, ու կը լսէ Յիսուսի մեղմանուշ ձայնը որ կ՛ըսէ.

«Ինծի եկէք դուք բոլորդ հոգնածներ և բեռնաւորուածներ և ես հանգիստ, պիտի տամ ձեզի»:

Զլա՛նք ու չ՛ողբանք գերեզմաններու խաւարին մէջ: Որպէս հաւատացեալներ, դիտե՛նք Լուսաւոր գերեզմանները մեր նահատակներուն, որոնք մեզի կը ներշնչեն վաղուան նոր արշալոյսներ:

Աւարայրը եղաւ վկայարան հաւատքի, ու վկայութենէն յետոյ դարձաւ ներշնչարան: Մեզմէ իւրաքանչիւրը Աւարայր մը ունի իր հոգիին մէջ, ուր կը մղուի յարաժամ պայքար մը ճշմարտութեան ու սուտի դէմ:

Հսկայ Աւարայրի դաշտ մըն է նաե՛ւ սփիւռքը ուր հայութեան գոյամարտը կը շարունակուի, ու անոր դերակատարներն ենք դո՛ւն և ես: Վարդանի նահատակութեամբ, Աւարայրի ճակատամարտը չի վերջացաւ: Ահա թէ ինչու հայ անցեալէն մեզի եկող հայոց բրիստոնէութեան դարձը, միայն այբբենգիմի գիւտը, Աւարայրի պատերազմը ու տակաւին մօտիկ անցեալի հայկական ցեղասպանութիւնը, Մայսի 28-ը և այլ դէպքեր ու երեւոյթներ սոսկ պատմութեան արձանագրուած վկայութիւնները չեն, այլ՝ Հայ ոգիի՛ն ու հաւատքի՛ն հարազատ արտայայտութիւնները:

Մեր անցեալի տաճարներն ու վանքերը աւերակ, սակայն մեր հաւատքը մթամած չէ՛, անոնք մեր փառքը կը պատմեն ու լեռնանման մեր հաւատքին ուժը կը փոխանցեն բոլորին: Դարաւոր աւերակներէն նորաբողբոջ ծիլեր կը վերերեւին, Հայրենիքի աւերակները թէեւ բանդուած են, բայց ստացած են նուիրականութիւն մը և դարձած նշխար: Անոնց վրայ արարչական Շունչ մը կը փչէ այսօր:

Մեր աւերակները լեզու առած մարտահրաւէ՛ր կը կարդան մեզի: Յիսուս Քրիստոս Ի՛նք նախաձայնեց և ըսաւ.

«Եթէ ատոնք լռեն՝ այդ քարերը պիտի աղաղակեն»:

Տեսանելի հողին ընդմէջէն՝ անտեսանելի ոյժ մըն է որ կը ցոլայ դէպի մեզ ու կը հասնի մինչեւ 20-րդ դար: Հայրենիքի անկենդան հողէն ու ջուրէն, և կարծր միջավայրէն, կը հաղորդուինք կենդանի զօրութեամբ մը, որ թէեւ չի տարրալուծուիր գիտականօրէն, բայց կ՛ապրուի անհամար դարեր իմանալի՛ զօրութեամբ:

Հաւատացեալ հայուն ձայնը թող խօսի Նոր Սերունդին մէջ, պատմութեան, աւանդութեան և արեա՛ն ձայնը թող խօսի իրենց մէջ:

Հայեր նուիրուելու չեն պատմելու աշխարհի միայն հայ ցեղասպանութիւնը, որ թուրքերը գործեցին, այլ ա՛յն ինչ որ մենք Հայե՛րս իրագործեցինք և ստեղծագործեցինք հաւատքով և Աստուծո՛յ շնորհով:

Ազգասիրութիւնը առաքինութիւն է, բայց ցեղապաշտութիւնը մարբարտաւանութիւն: Մեր նահատակները մեզ, մեր անցեալին կապող կամուրջն են, ապագային տանող լուսեղէն ճանապարհին:

"Եթէ նահատակներուն արիւնը բաւարար չէ մեզ միացընելու, ինծի ըսէք թէ ի՞նչ բան կրնայ մեզ միացնել"--

Յով. Պետրոս Եպիսկոպոս Գասպարեան:

Եկեղեցիին կոչումն ու նպատակն է ներիին, հոգեւոր վերածնութիւնը, "նոր արարած" դառնալու իրողութիւնը, այսինքն չափահասութեան հասնիլ:

Արեւմտեան ափերուն վրայ մեզ շրջապատող զանազան հոսանքները կէտ նպատակ դարձուցած են բայբայել Քրիստոնէութիւնը:

Ֆիզիքական պահանջներու գոհացումը պէտք է նկատուի կեանքը պահպանելու միջոցը և ոչ անոր նպատակը:

Նկարչութեան գաղափարականին նպատակն է ներկայացնել մարդկային մարմնի գեղեցկութիւնը: Գրականութեան մէջ գաղափարականը՝ մարդկային հոգին է: Այսօր ճշմարիտէն աւելի կը տիրէ ճշմարտանմանը ու կը հետապնդուի բաղաքական նպատակ կամ հաշիւ:

Մարդկային կեանքը առանց անմահութեան՝ անիմաստ ու աննպատակ գոյութիւն մըն է ու նահատակութիւնը ցնթաբանութիւն: Կեանքը ինքնանպատակ, ինքնավախճան իրողութիւն մը չէ՛: Անհունութեան մէջ խարխաբող աննպատակ երթ մը չէ՛:

Մարդու նպատակն է նմանի՛լ Աստուծոյ:

Բոլորանուէր անձնազոհութիւնը, Յիսուս ուսուցանեց որպէս աշակերտութեան գերագոյն նպատակն ու հեռանկարը--Մատթ. Ջ.3-4

«Երբ ողորմութիւն կու տաս, ձախ ձեռդ թող չգիտնայ թէ ինչ կ՛ընէ աջ ձեռդ, այսպիսով ողորմութիւնդ գաղտնի ըրած կ՛ըլլաս և քու երկնաւոր Հայրդ, որ անտեսանելի է և կը տեսնէ կատարածդ, քեզ պիտի վարձատրէ յայտնապէս:

Ջենք կրնար հաւատալ թէ, մեր երկրի վրայ գոյութիւնը պատահական դիպուածի մը արդիւնքն է կամ ճակատագրի մը պատահարը:

Մարդ արարածին գործօն մասնակցութիւնը իր գիտակցութեան պատճառաւ չափազանց մտերիմ ու սերտ է անհուն տիեզերքին հետ:

Մարդկային սոյն իմացական կարողութիւնը համայն գոյացութեան մէջ մեզ կը ստիպէ որ մարդ էակը նպատակի համար ստեղծուած արարած մըն է, ու ոչ պատահականութեան մէկ կոյր ու ժամանակաւոր արտադրութիւնը:

Նպատակ դարձած աշխատանքը նոր տեսակի նիւթապաշտական հեթանոսութիւն է: Մեր գոյութեան և էութեան նպատակը աստուածանման ըլլալ է: Գիտնալու համար կեանքի նպատակը, ճանչնալու ենք կեանքին Արարիչը: Սրբութիւնը Աստուծոյ ներկայութիւնն է անձի մը հոգիին մէջ. որ Աստուծոյ շնորհքն է, լոյսը և Անոր կամքին գործադրութիւնը ամէն գնով, միշտ ու ամէն տեղ: Որոնց կեանքի նպատակն է եկեսցէ Արքայութիւն Քո: Կեանքի իսկական գեղեցկութիւնն ու զօրութիւնը սիրելու հրաշագործ արտայայտութեան մէջ կը կայանայ:

«Սէրը երկայնամիտ է»...Ա. Կորնթ.ԺԳ.4-8:

Կրցա՞ծ եմ կեանքս նուիրել մարդկային վսեմ նպատակներու: Ս.Մաշթոց կառչեցաւ իր իտէալին, լեռնէ լեռ, ձորէ ձոր ճամբորդեց, ամէն դուռ ափ առաւ, նեղութիւններու, դժուարութեանց տոկաց և հասաւ իր նպատակին: Ո՞ր հանգրուանին կը գտնուիմ ես... :

Յունիս 12, 1997

ՊԵՏՐՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼ

Անդրէաս աշակերտն է որ առաջին անգամ Նազարէդի Մարգարէն կը կոչէ «Մեսիայ» այսինքն Օծեալ:

Անդրէաս աշակերտն է որ կը գտնէ իր Սիմոն եղբայրը ու զայն կը բերէ Յիսուսի, ըսելով. «Գտանք Մեսիան»: Յիսուս Սիմոնի անունը կը փոխէ ու զայն կ՚անուանէ "Կեփաս" որ կը նշանակէ "Պետրոս"՝ (ժայր): --Յով. Ա. 42

Իսկ համացոյց աւետարանները Պետրոսի՛ կը վերագրեն սոյն վկայութիւնը: Պետրոս ճգած էր ամէն ինչ հետեւելու համար Յիսուս Մարգարէին, որ չէր խոստանար դրամ և ոչ հող, ու կը խօսէր միայն սիրոյ, աղքատութեան և կատարելութեան վրայ:--Ղուկ. ԺԸ. 28:

Պետրոս բնականէն յախուռն՝ Յիսուսի ծունկերուն առջեւ ինկաւ՝ գոչելով.

«Տէր, հեռացիր ինձմէ որովհետեւ
ես մեղաւոր մարդ մըն եմ»
--Ղուկ. Ե. 8:

Բայց Յիսուս ժպտելով պատասխանեց.

«Հետս եկուր և հաւատա՛ իմ խօսքիս, և
ես քեզ մարդո՛ց որսորդ պիտի ընեմ»:

Քանի մը աշակերտներ ու նաեւ Պետրոս թողուցին ամէն բան և հետեւեցան Նազովրեցի Մարգարէին: Թէեւ Անդրէաս, Պետրոսին եղբայրը ճանչցաւ Յովհաննէս Մկրտիչէն մկրտուող Անձը, որպէս Մեսիայ. սակայն Պետրոսն էր որ վկայեց Նազովրեցին որպէս

"կենդանի Աստուածոյ Որդին"

Պետրոսի վերոյիշեալ հոգեթով վկայութեան համար, Յիսուս անոր կու տայ երկինքի արքայութեան բանալիները.

«Քեզի պիտի տամ երկնքի արքայութեան բանալիները
և ինչ որ անգամ մը կապես երկրի վրայ՝ կապուած
պիտի ըլլայ երկինքի մէջ և ինչ որ արձակես այս
երկրի վրայ՝ արձակուած պիտի ըլլայ երկինքի մէջ»
--Մատթ. ԺԶ. 19:

Պետրոս առաբեալի տրուած բանալիները կրնան ժամանակաւոր ըլլալ, փոխ տրուած ու նաեւ տրուեցաւ բոլոր առաբեալ եղողներուն:

Մեր Տէրը "կապելու և արձակելու" հեղինակութիւն կու տայ նաեւ տասներկու աշակերտներուն--Մատթ. ԺԸ. 18:

Աստուածայայտնիչ Վարդապետը խտրականութիւն չի դներ Իր աշակերտներուն միջեւ: Անյիշաչարութեան ու ներողամտութեան դաստիարակութեան ընթացքին, Ան սրբազան շնորհի պարգեւ մը կու տայ բոլորին ըսելով.

«Ճշմարիտ կ՚ըսեմ ձեզի, ինչ որ կապէք երկրի վրայ՝

կապուած պիտի ըլլայ երկնքի մէջ:
Եւ ինչ որ արձակէք երկրի վրայ թող արձակուած
ըլլայ երկնքի մէջ»:

Աշակերտներուն խոստացուած վերոյիշեալ շնորհին համար բահանաներ ու վարդապետներ, փոխանորդաբար, թողութիւն կը շնորհեն Սուրբ Հաղորդութեան մասնակցող հաւատացեալներուն:

Նոյնանման ու աւելի ցցուն առանձնաշնորհ կու տայ Յիսուս բոլոր աշակերտներուն Իր Թագաւորութեան գահակալութեան ու մեռելոց յարութեան ժամանակ: Աշակերտներուն խոստացուած վարձատրութիւնը.

Այն ատեն Պետրոս պատասխան տուաւ ու ըսաւ անոր.

«Ահա՛ւասիկ, մենք ամէն բան թողուցինք և ձու
ետեւէդ եկանք արդ մենք ի՞նչ պիտի ունենանք»:

Յիսուս ըսաւ անոնց.

«Ճշմարիտ կ՛ըսեմ ձեզի, դուք որ եկաք իմ ետեւէս,
երկրորդ գալստեան, երբ մարդու Որդին նստի իր
աթոռին վրայ, դուք ալ պիտի նստիք տասներկու
աթոռներու վրայ՝ դատելու համար Իսրայէլի
տասներկու ցեղերը»--Մատթ. ԺԹ. 27-28:

Յիսուս Քրիստոս, Պետրոսը, թէ՛ վեմ անուանեց և թէ Սատանայ:

Քրիստոս Ինք լաւ գիտէր մեր հողաշէն բնութիւնը որովհետեւ ինք էր մեր Արարիչը: Պետրոս աշակերտը "վէմ" և "սատանայ" կոչելուն պատճառը կրնայ ըլլալ որ հետեւեալն էր:

Մարդ արարածը իր կաւակերտ հանգամանքին պատճառաւ չի կրնար ճանչնալ իր սահմանումը և հանգամանքը: Մարդ էակը ինքզինք կամ չափազանց բարձր կը դասէ կամ շատ մեղաւոր:

Պետրոս աշակերտ՝ իր վերեւ մատուցած խոստովանութեամբ.

«Տէր, հեռացիր ինձմէ որովհետեւ ես մեղաւոր մարդ մըն
եմ և արժանի չեմ նաւիս մէջ սուրբ մը ունենալու»:

Ինքզինք մեղաւոր ու անարժան կը գտնէ սուրբ Մարգարէի մը ներկայութեան: Մօտ տարի մը յետոյ ինքզինք աւելի իմաստուն կը կարծէ, ու կը ջանայ իր Վարդապետին խելք տալ և զգուշացնել որ Ան չխաչուի, ըսելով.

«Քա՛ւ լիցի, Տէ՛ր, այդպիսի բան թող չպատահի քեզի»:

Յիսուս անմիջապէս կը լռեցնէ Պետրոսը որ աւելի սխալներ չի գործէ ու կ՛ըսէ անոր.

«Ետի՛ս գնա՛ սատանա՛, դուն արգելք ես ինծի,
որովհետեւ Աստուծոյ ծրագիրը չէ որ կը խոսիս
այլ մարդոց մտահոգութիւնը կ՛արտայայտես:»
--Մատթ. ԺՋ. 23:

Շատ հաւանական է որ Յիսուս այդպէս զօրաւոր պիտի չվարուեր

ուրիշ աշակերտի մը հետ, սակայն որովհետեւ Պետրոս չափազանց յանդուգն ու խիզախ էր, որ միայն այդպիսի սա՛ստ մը զինք պիտի սթափեցնէր ու ճանչցնէր անոր սահմանումը:

Յիսուս ստուգապէս տուաւ Պետրոսի ցայտուն ու շեշտեալ առաջնորդութիւն, նոյնիսկ գիտնալով որ ան Զինք պիտի ուրանայ--Ղուկ. ԻԲ.31-32

Լուսահանդերձ Յիսուս սիրած էր Պետրոսը իր բոլոր թերութիւններով, որորհետեւ անկատարութիւնը մարդկային արարք մըն է: Ան ունէր յատկանիշներ, որոնք կը պակսէին միւս տասներկու աշակերտներուն մով: Ան դիւրահաղորդ էր, նախատեսո՛ղ, անվեհեր ու իր Վարդապետին հաւատարիմ, հոգ չէ որ Զայն պիտի ուրանար երեք անգամ:

Ան իր ուրացումի բովին մէջէ՛ն դարձաւ անկապտելի և աներկեւան նահատակ: Պետրոս նախաձեռնարկ էր: Աշակերտներուն մէջ ա՛ն ճանչցաւ իր Տէրը ու փափաք յայտնեց ջուրի վրայ քալելով Յիսուսի միանալ, հոգ չէ՛ որ տեսնելով ուժգին քամին՝ վախցաւ: Եւ երբ սկսաւ ընկղմիլ՝ աղաղակեց ու ըսաւ.

«Տէ՛ր, փրկէ զիս»:

Աշակերտներէն ո՛չ մէկը ցոյց տուաւ սոյն քաջութիւնը: Մատթ.ԺԴ. 25-31:

Յիսուս կը պահանջէ՛ այդպիսի դիւցազնութիւնը իր աշակերտներէն: Պետրոս էր որ հարցուց Յիսուսի.

«Տէ՛ր եթէ եղբայրս մեղանչէ ինծի դէմ՝ քանի՞ անգամ պէտք է որ ներեմ անոր. մինչեւ եօթն անգա՞մ»:

Պետրոս, իր ձեռներեց յանդգնութեամբ դարձած էր աշակերտներուն խօսնակը --Մատթ. ԺԸ. 21:

Յիսուսի Պայծառակերպութեան ատեն, Պետրո՛ս էր որ առաջարկեց իր Վարդապետին, ըսելով.

«Լաւ է որ մենք այստեղ ենք, շինենք երեք տաղաւարներ, մէկը՝ քեզի, մէկը՝ Մովսէսի և մէկը՝ Եղիայի համար»:

Հոգ չէ որ չէր գիրեր թէ ինչ կը խօսէր:

Յարութեան առաւօտուն երբ Յիսուսը սիրող կիները գերեզմանը թափուր գտան ու ներս մտնելով հրեշտակներ տեսան, հրեշտակներուն պատուէրն էր.

«Գացէք, ըսէ՝ք անոր աշակերտներուն և Պետրոսի թէ ահա ան ձեզմէ առաջ Գալիլեայ կ՛երթայ. հոն պիտի տեսնէք զայն»:--

Աշակերտներուն մէջ միայն Պետրոսին անունը կը յիշուի: Մարկ. ԺՉ. 7:

Կարգ մը աշակերտներ երբ իրենց վարդապետին խօսքերը խիստ գտան ու չուզեցին այլեւս հաւատալ Անոր, այլ թողուցին ու հեռացան, Յիսուս յուզուած Իր կարօտագին աչքերը դարձուց տասներկու աշակերտներուն ու հարցուց անոնց ըսելով.

«Միթէ դո՞ւք ալ կ՛ուզէք երթալ»--Յով. Ձ. 68-70

Պետրոս անմիջապէս նետուեցաւ ու իր Վարդապետին յուզումը ուրախութեան փոխելով ըսաւ.

> **«Տէ՛ր, որո՞ւն պիտի երթանք. Դուն յաւիտենական կեանքի խօսքերն ունիս: Եւ մենք հաւատացինք ու ճանչցանք թէ դո՛ւն ես Քրիստոսը՝ Աստուծոյ Որդին»**:

Յիսուս, այսպիսի՛ կամաւոր ջահակիրներ կը փնտռէ:

Մոռնալու չէ բնաւ որ Պետրոս ի՛նք հիմնեց Տիրոջ Եկեղեցին Հոգեգալուստի օրը:

Պետրոս հիմնադիր առաքեալը դարձաւ Յիսուսի Եկեղեցիին: Երբ իջաւ Սուրբ Հոգին, բոլոր աշակերտները և հաւատացեալները Տիրամօր հետ ստացան Հոգին Սուրբ ու սկսան զանազան լեզուներով խօսիլ:

Երբ ժողովուրդը հաւաքուեցաւ ու զարմացմամբ մտիկ ըրին պատահած աննախընթաց դէպքին, աշակերտներուն մէջ Պետրոսն էր, որ սկսաւ քարոզել ու ցոյց տալ թէ Նազովրեցի Յիսուս Մարգարէն որ խաչած էին տասնեակ մը օրեր առաջ, Յարութիւն առած է:

Պետրոսին մէկ քարոզութեամբ երեք հազար հոգի դարձի եկան, ապաշխարեցին ու մկրտուեցան նոյն օրը...: Լսենք Պետրոսի քարոզչութիւնը. «Ո՛վ Հրէաստանցիներ, և դուք ամէնդ որ Երուսաղէմ կը բնակիք: ..... Ո՛վ Իսրայէլացիներ, Յիսուս Նազովրեցին, ... Անօրէններու ձեռքով փայտի վրայ սպաննեցիք....Աստուած զայն յարուցանեց: ....Եւ այդ օր հաւատացեալներուն թիւը շուրջ երեք հազար հոգիով աւելցաւ»--Գործ.Բ.14, 22, 24, 41:

Քրիստոսի Յարութենէն մօտ տասնըհինգ տարիներ յետոյ, Պետրո՛ս առաքեալն էր առաջնահերդ քարոզիչ աւետարանիչը տասներկու առաքեալներուն մէջ:

Յովհաննէս Առաքեալ ընկերակից էր Պետրոսին երբ տաճար գացին քարոզելու: Միասին էր երբ բանտարկուեցան: Միասին գացին Սամարիա քարոզելու և մկրտելու Սամարացիները: Յովհաննէս առաքեալ միշտ երկրորդական շարքին կանգնած է»--Գործք. Դ. 3, Ը. 14:

Յակոբոս Տէառնեղբայրը, Յիսուսի Յարութենէն յետոյ շարունակ առաքեալներու ընկերակցութեան մէջ, կը գտնուի: Ան ներկայ էր Հոգեգալստեան օրը: Սկզբնական շրջանին Յակոբոս մասնայատուկ պաշտօն մը չուներ, Պետրոս առաքեալն էր հեղինակաւոր անձը:

Պետրոս առաքեալ նախազգալով, որ չ՛ըլլայ կեղծաւորութիւն մտնէ կոյս ու հարազատ Եկեղեցիէն ներս, սաստեց Անանիան ու Սափիրան, որոնք ինկան ու մահացան:--Գործք. Ե. 1-11:

Պետրոս էր որ նախաձեռնեց հեթանոսներուն քարոզել ու մկրտել զանոնք առանց թլփատուելու:

Պետրոս առաքեալի քարոզը հեթանոսներուն.

> **«Ճշմարտութեամբ վերահասու եղած եմ, թէ Աստուծոյ կողմէ խտրութիւն չի դներ մարդոց միջեւ, այլ բոլոր ազգերէն ալ կ՛ընդունի ոեւէ մէկը որ կ՛երկնչի իրմէ**

և արդարութեամբ կը գործէ»:--Գործ. Ժ. 34-35:

Վերոյիշեալ բարոզութիւնը թէ բաջութիւն կ՛ուզէր և թէ աստուածային առաջնորդութիւն:

Պետրոս առաբեալ հրեշտակի մը միջոցով երբ բանտէն ազատուեցաւ, նախ Մարկոս անունով մէկու մը տունը եկաւ: Անոնք որոնք հաւաքուած աղօթք կ՛ընէին իրեն համար, իմացուց անոնց իր ազատումը և պատուիրեց որ լուր տան բոլոր առաբեալներուն նաեւ Յակոբոս Տէառնեղբօր, ու ինք ուրիշ տեղ գնաց:

Պետրոսին ուր երթալը այնուհետեւ չենք գիտեր:

Տասներկու առաբեալները երբեք չեն նկարագրուած որպէս տեղական Եկեղեցւոյ վարիչ, ղեկավար կամ տեսուչ, հակառակ կարգ մը հայրապետներու վկայութեան թէ Պետրոս առաբեալ Հռոմի եպիսկոպոսն էր:

Առաբելական վկայութեան իսկութիւնը կը փաստէ, թէ տասներկու առաբեալներու իսկական տեսիլքն էր ըլլալ բարոզիչ ու ո՛չ երբեք տեսուչ.

Տասներկու առաբեալները կանչեցին բոլոր հաւատացեալները և ըսին.

«Մենք չենք ուզեր Աստուծոյ խօսքին բարոզութիւնը ձգել և ուտելիք մատակարարելով զբաղիլ: Հետեւաբար մենք աղօթքի և Աստուծոյ խօսքին մատակարարման նուիրուինք»--Գործ. Զ. 2-5:

Պետրոսին Երուսաղէմէն հեռանալէն յետոյ Յակոբոս եղաւ Եկեղեցւոյ հեղինակաւոր առաջնորդ ղեկավարը--Գործ ԺԲ. 4-17:

Յակոբոս Տէառնեղբօր հեղինակութիւնը տարածուած էր ոչ միայն Հրէաստանի մէջ, այլ նաեւ մինչեւ Անտիոք ու Դամասկոս:

Այնպէս կը կարծուի թէ Յակոբոսի ազդեցութիւնն ու կշիռը Պետրոսէն աւելի էր, օրինակ.

Երբ Կեփաս (Պետրոս) Անտիոք եկաւ՝ ես (Պօղոս) դէմ կեցայ իրեն որովհետեւ սխալանքի մէջ էր. Քանի որ մինչ Յակոբոսի հովէն ոմանք դեռ չէին եկած՝ հեթանոսներուն հետ կ՛ուտէր անխտիր կերպով. իսկ երբ անոնք եկան՝ Պետրոս զատուեցաւ և մէկ կողմ բաշուեցաւ, վախնալով թլփատուածներէն: --Գաղատ. Բ. 11-12:

Հռոմի Եկեղեցին Պետրոս առաբեալի կողմէ հիմնուած ըլլալը երբեք չի յիշուիր Պօղոս առաբեալին թուղթ առ Հռոմայեցիներուն մէջ: Գործք Առաբելոց գրքին մէջ երբեք այդ մասին ակնարկութիւն չկայ:

Պօղոս առաբեալ Հռոմ հասնելէն վերջ, կողմնակի մատնանշում իսկ չ՛ըներ Պետրոսի հռոմի մէջ ըլլալուն կամ անոր հետ հանդիպում մը ունենալուն մասին:

Ա. Կղեմէս հայրապետն է որ Պօղոսի նահատակութիւնը պատմելով, կը յիշէ թէ Պետրոս ալ բազմաթիւ նեղութիւններ կրելէ յետոյ ու վկայութիւնը տալէ վերջ մեկնեցաւ իր երանական հանգիստը:

Անտիոքի եպիսկոպոս Իգնատիոս դէպի Հռոմ իր նահատակութեան ճամբուն վրայ, ակնարկած է Պետրոսի նահատակութիւնը Հռոմի մէջ:

Կորնթոսի եպիսկոպոս Դիոնիսիւս 175 թուականին իր գրութիւններուն մէջ կը յիշէ թէ Պետրոս ու Պօղոս առաբեալները հիմնած են Հռոմի ու Կորնթոսի եկեղեցիները:

Պատմաբան Եւսեբիոս հաստատ կերպով կը վկայէ թէ Կորնթոսի

եկեղեցին Պետրոս չէ հիմնած այլ Պօղոս:

Որոգինէս կը տեղեկացնէ, թէ Պետրոս առաբեալ վերջերը Հռոմ գտնուած է ու խաչուած գլխիվայր:

Երանոս, Լիոնի եպիսկոպոսը յորդորած է եկեղեցիները որ ընդունին Հռոմի գերապատուութիւնը, որովհետեւ Պետրոս և Պօղոս եղած են հիմնադիրները:

Տէրտիւղիանոս կը խօսի Հռոմի եպիսկոպոսի մասին, որպէս "եպիսկոպոսած եպիսկոպոս»ը, սակայն առանց անուն տալու:

Ս.Կիպրիանոս կը գրէ Հռոմի եպիսկոպոսը որպէս Պետրոս առաբեալի փոխանորդը:

Առաբելական շրջանին Պետրոս կը պահէր իր հեղինակութիւնը և հմայքը, բայց այդ հեղինակութիւնը բացարձակ չէր:

Պօղոս առաբեալն էր ո՛չ Պետրոս որ ընդարձակեց Քրիստոսի եկեղեցին և անկախ դարձուց զայն Հին Կտակարանի օրէնքներէն:

Յիսուս Քրիստոսի բարոզութեամբ հինգ հազար կերակրուեցան, Հոգեգալուստին, Պետրոսի մէկ բարոզութիւնով երեք հազար հոգի դարձի եկան:

Գործք Առաբելոց գրքին մէջ եկեղեցւոյ առաջնայերդութիւնը կը վարէր Տեառնեղբայր Յակոբոս:

Սկզբնական դարերուն եկեղեցին ընթացաւ ո՛չ թէ առաբելական յաջորդականութեամբ, այլ առաբելական վկայութեամբ:

ԻԱ. Առաբելական յաջորդականութիւնը Յիսուս Ինք բնաւ չնախաձայնեց: Յաջորդականութեան վարդապետութիւնը, եկեղեցակա՛ն դաւանութիւն կամ տեսութիւն է: Մեր բնութեան բովանդակ էութիւնը ճանչցող Յիսուս մեծ ըլլալու փափաքը չխեղթեց, այլ ճամբան ցոյց տուաւ, որ ծառայութիւն է, սպասաւորութիւն և անձնուրացութիւն:

Արեւելեան եկեղեցիներու՝ Բիւզանդիոն, Անտիոք, Աղեքսանդրիա, Երուսաղէմ գժտութիւնը և իրարու միջեւ եղած պառակտումն ու նախանձը, Հռոմի եկեղեցին, ակամայ, դարձուցած էր հաշտարարի դերը խաղալ: Այս հաշտարարի դերը ի վերջոյ զինք դարձուց մեծաւոր եպիսկոպոս:

Արեւելեան Եկեղեցիները չկրցան իրենք արժեցնել իրենց եպիսկոպոսական արժանիքները: Արեւմուտքի մէջ կար միայն մէկ եպիսկոպոսարան՝ Հռոմ, որ պատմականօրէն ու պետականօրէն իսկ եղած էր իշխանութեան կեդրոն:

Հիւսիսային Ափրիկէի եկեղեցիները ըլլալով լատին, իրենց հայեացքը միշտ ուղղած էին դէպի Հռոմ, թէ քաղաքական, լեզուական և թէ՛ կրօնական հարցերու բերմամբ:

Հռոմի եպիսկոպոսական թեմը ամենատարածունն էր ու բազմազան, բոլոր արեւմտեան եկեղեցիները կը պատկանէին Հռոմի եպիսկոպոսարանին. Հռոմի Եկեղեցւոյ հիմնարկութենէն մինչեւ 2-րդ դար եկեղեցւոյ լեզուն յունարէն էր, յետոյ դարձաւ լատիներէն:

Պապական Եկեղեցին իր Փրանսիսկեան և Յիսուսեան վանականներու գործօն առաբելութեամբ, թափանձեց աշխարհի բոլոր երկիրները 1800-ին: Ո՛չ Լուտերական և ո՛չ Գալվինական շարժումը դրդեց կամ քաջալերեց Աւետարանական Առաբելութիւններ աշխարհի որեւէ կողմը. պատճառը անյայտ է: 1651-ին Վիթենպերկի աստուածաբանական ակա-

դեմեան երբեմ չհետաքրքրուեցաւ Աւետարանչական շարժում ստեղծել ոչ-բրիստոնեայ բաղաբակրթութեան մէջ:

ԵԿԵՂԵՑԻՆ Տառադարձութիւնն է Յունարէն բառի «ekklesia», որ կը նշանակէ հաւատացեալներու համախմբումը, կամ Աստծոյ ժողովուրդին համախմբումը, և այդ իմաստով գործածուած է նաեւ Հին Կտակարանին մէջ:

Հետեւաբար Նոր Կտակարանին. մէջ Եկեղեցի բառը կապ չունի պաշտամունքի վայրին կամ շէնքին հետ, այլ՝ առհասարակ հաւատացեալներու ամբողջութիւնը կը նշէ--Մատթ. ԺՉ. 18: Գործ. Ի.28: Ա. Կորնթ. Ժ. 32, ԺԲ. 28:

Կամ բրիստոնէական տեղական համայնքի մը տրուած կոչումն է--Գործ. Ը. 1, ԺԴ. 22, Ի. 17:

Փոխուողը եկեղեցին և անոր սկզբունքները չեն, հապա եկեղեցականը և անոնց վարդապետութիւնները:

Եկեղեցին կուսախնձոր դարձած է բաղաբական հաշիւներու ներազգային բաղաբական խմբաւորումներն ալ լուրջ դեր խաղացած են տագնապի ստեղծման:

Եկեղեցին ժամադրավայրն է, ուր Աստուած և մարդ կը խօսին իրարու հետ:

Չի բաւեր եկեղեցին ունենալ, պէտք է եկեղեցին ապրի:

Քրիստոսի եկեղեցին չի կրնար մեծնալ խորհով և բարձրութեամբ, պատահականօրէն կատարուող գործունէութիւններով:

«Աստուծոյ հօտը որ ձեր մէջ է, տարածեցէք, վերակացու ըլլալով ոչ թէ ակամայ, հապա կամաւ, ոչ թէ անառակ շահախնդրութեամբ, այլ յօժարութեամբ»--Ա. Պետ. Ե. 2, Մատթ. ԻԳ. 2:

«Եկեղեցին իր խորհով զուտ հոգեւոր, տիեզերական երեւոյթ մըն է, իսկ իր ձեւով՝ ազգային»

--Վազգէն Ա. Կաթողիկոս:

Եկեղեցին կազմուած է զանազան դասակարգի հաւատացեալներով՝ վարչակարգային ըլլալէ աւելի իտէալական է:

Հաւատացեալին ջանքն ու ճգտումը սրբութիւն, հոգիի մաքրութիւն և Աստուծոյ հետ հաղորդութիւն ըլլալ է--Ա.Թես. Ե. 23, Հռոմ Ջ. 19, 23, Թես. Դ.3, 7, Ա. Կորնթ. Ա. 30:

Եկեղեցին հանդիսացաւ այն մարմինը, ուր բաբախեց հայ ժողովուրդի հոգին: Հայերը ապրեցան եկեղեցիին շուրին տակ, սպասելով յարութեան ժամուն:

«Հայ ազգին համար եկեղեցին փրկութեան խարիսխ մըն է: Այն մեծ զօրութիւնը, որ չէ դադրած տակաւին իր կենսական ոգին ներշընչելէ:

«Ան բացակայ հայրենիքին տեսանելի ոգին է եղած»

--Օրմանեան Պատրիարք:

Ղեւոնդ Երեց ըսաւ Վարդանանց գացող զինուորներուն.

«Ամէն մէկդ եկեղեցի մըն էք, երբ կ'ապրիք այդ հաւատքը»:

Յունուար 4, 1996
Թորոնթօ

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ՅԱՐՈՒՅԵԱԼԻՆ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆԸ

Խաւարը կը փախչի, մէգը կը մեկնի ու կը հեռանայ, աղջամուղջը կը սպառի և կը յայտնուի աննուաճելի Իրականութիւնը՝ Յարուցեալ Յիսուս Քրիստոս: Ան կոխկռտած է մահն ու գերեզմանը: Յաղթապանծ Յիսուս անտես չ՛ըներ Իր Յարութեան չհաւատացող բարեսիրտ կիները, որոնք եկած են զմռսել Իր մեռած Մարմինը, այլ՝ խաղցրութե՛մբ ցոյց կու տայ անոնց երկու հրեշտակներու այցելութիւնը: Հրեղէն հրեշտակները պաշտպան կանգնած էին երկնային Դիւցազնին, որ մեռած էր սիրոյ առաքելութեան աննահանջ պայքարի զոհաբերութեան ընթացքին:

Ակամայն չի կրցաւ վերակենդանացնել Աքիլլէսի նետահարուած դիակը՝ չաստուածներու որդւոյն, սակայն «Անմատչելիօրէն հեռաւոր և անընդմիջելիօրէն մերձաւոր»:

Սակայն Աստուած զայն յարուցանեց մահուան կապանքները փըշրելով, որով ցոյց տուաւ թէ մահը չէր կրնար իշխել Յիսուսի Քրիստոսի վրայ» --Առաք. Բ. 24:

Շաբթուան առաջին օրը, առաւօտուն շատ կանուխ, երբ «Կը լուսնար շաբաթը (Կիրակին)» գերեզման կու գան տխուր կիներ յուսախափ և վշտահար, սակայն անվեհեր: Իրենց Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի և Անոր աշակերտներուն հաւատարիմ սպասաւորող կիները կու գան զմռսել Մարմինը իրենց սիրելի մարգարէաշունչ Վարդապետին:

Կու գան ծառայելո՛ւ, սպասաւորելո՛ւ և հոգալու: Փոքրիկ խումբը կիներու՝ անգիտակից է թէ իրենց հրաշագործ Մարգարէն արդէն իսկ յարութիւն առաւ երբ այգալոյսին առաջին ջերմ ճառագայթները համբուրեցին գերեզմանին ցուրտ մարմարը:

Երեք տարիներու նուիրական ծառայութիւնը, այս համեստ կիներուն, չէ դադրած լուսահանդերձ Նազովրեցիին մահուամբ: Անոնց նուիրումն ու սէրը հանդէպ մարդասէր Յիսուսի, ոչ գիշեր և ոչ ցորեկ կը ճանչնայ:

Աստուած կը դիտէ և կը տեսնէ այսպիսի եկեղեցասէր ու իր ծառայութեան նուիրուած թէ՛ կիները և թէ այրերը: Այսպիսի կամաւոր սպասաւորողներուն և ծառայողներուն կ՛այգալոյսէ բերկրանքի, երջանկութեան և բախտաւորութեան արշալոյսը:

Անճնուէր ծառայութեան և սրտափուխ նուիրատուութեան ճանապարհին կ՛երեւի Յարուցեալ և Անպարտելի Յիսուս Քրիստոս:

Կ՛ուզե՞ս դուն ալ ականատես ըլլալ խաղցր Յարուցեալին, մտի՛ր շարքը ինքնանուէր և անշահախնդիր ծառայողներուն ու պիտի տեսնես մեռելներէն Յարուցեալ Տէրդ, որ ունի **"մահուան և դժոխքին բանալիները"** ազատագրելու բոլոր անոնք, որոնք կը հաւատան, կը սիրեն ու կը հետեւին Իրեն:

Յարուցեալին տեսութիւնը անակնկալ մըն էր կիներուն՝ յաւելեալ պարգեւ և շնորհ մը ծառայութեան և նուիրումի ճանապարհին:

Մարտ 10, 1993
Թորոնթօ